

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 19.3.2014
COM(2014) 177 final

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

om det europæiske borgerinitiativ "Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!"

1. INDLEDNING

Det europæiske borgerinitiativ, der blev indført med Lissabontraktaten for at fremme borgernes større demokratiske deltagelse i europæiske anliggender¹, giver en million borgere i Den Europæiske Union (EU) fra mindst syv medlemsstater mulighed for at opfordre Europa-Kommissionen til at foreslå lovgivning på områder, hvor EU har beføjelser. Det er det første instrument vedrørende deltagelsesdemokrati på EU-plan. Siden dets lancering i april 2012 har mere end 5 mio. borgere underskrevet over 20 forskellige initiativer.

"Ret til vand" er det første europæiske borgerinitiativ, der har opfyldt de krav, der er opstillet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning om borgerinitiativet. Det blev officielt indgivet til Kommissionen af initiativtagerne den 20. december 2013, efter at over 1,6 mio. borgere havde skrevet under.

I henhold til bestemmelserne i forordningen om borgerinitiativet har Kommissionen tre måneder til at fremlægge sit svar på dette initiativ i en meddelelse, hvori den fastsætter "*sine juridiske og politiske konklusioner om initiativet samt eventuelle foranstaltninger, den agter at træffe, og grundene til, at den har valgt at træffe eller eventuelt ikke at træffe foranstaltninger*"².

Kommissionen modtog initiativtagerne den 17. februar 2014, og samme dag fik de mulighed for at fremlægge deres initiativ ved en offentlig høring tilrettelagt i Europa-Parlamentet. I bilag I findes yderligere information om de proceduremæssige aspekter af dette første borgerinitiativ.

"Ret til vand"-initiativet opfordrer Kommissionen "*til at foreslå en lovgivning, der implementerer den menneskelige ret til vand og sanitet, som anerkendt af FN, og fremmer adgang til rent vand og sanitet, som væsentlige offentlige tjenester for alle*"³.

Initiativet "*opfordrer til at:*

- *EU-institutionerne og medlemsstaterne er forpligtet til at sikre, at alle indbyggere har adgang til rent vand og sanitet.*
- *Vandforsyning og forvaltning af ressourcer ikke underlægges det indre markeds regler samt at vandforsyning ikke liberaliseres.*
- *EU øger sine bestræbelser på at opnå almen adgang til rent vand og sanitet".*

Initiativet rejser tværgående spørgsmål, der omfatter en lang række politikker på EU-plan og medlemsstatsplan. Det skal behandles i henhold til bestemmelserne i EU-traktaten, herunder navnlig kompetencetildelings-, proportionalitets- og nærhedsprincipperne.

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 211/2011 af 16. februar 2011 om borgerinitiativer, EUT L 65 af 11.3.2011, s. 1.

² I henhold til bestemmelserne i artikel 10, stk. 1, i forordningen om borgerinitiativet.

³ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000003>.

2. STATUS

Adgang til sikkert drikkevand og sanitet hænger uløseligt sammen med retten til liv og menneskelig værdighed og med behovet for en passende levestandard.

I det seneste tiår har folkeretten anerkendt retten til sikkert drikkevand og sanitet hovedsageligt på FN-plan⁴. FN's generalforsamlings resolution 64/292 anerkender "*retten til sikkert og rent drikkevand og sanitet som en menneskerettighed, der er afgørende for, at mennesker kan drage fuld fordel af alle aspekter af livet og af alle menneskerettighederne*". Desuden bekræftede stats- og regeringscheferne endnu en gang i slutdokumentet fra FN's konference om bæredygtig udvikling (Rio+20) i 2012 deres "*engagement i en gradvis realisering af menneskeretten til sikkert drikkevand og sanitet for [deres] befolkninger med fuld respekt for national suverænitet*"⁵.

På europæisk plan erklærede Europarådets parlamentariske forsamling, "*at adgang til vand skal anerkendes som en grundlæggende menneskeret, fordi det er vigtigt for livet på jorden og en ressource, som menneskeheden skal dele*"⁶. EU har også fastslået, at "*alle lande har menneskerettighedsforpligtelser vedrørende adgang til sikkert drikkevand, som skal være til stede, fysisk tilgængeligt, prisoverkommeligt og af acceptabel kvalitet*"⁷.

Disse principper har også ligget til grund for EU's indsats. EU's vandrammedirektiv anerkender, at "*vand er ikke en almindelig handelsvare, men en værdi, som skal beskyttes, forsvares og behandles som sådan*"⁸. Visse rettigheder og principper fastsat i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder kan fortolkes således, at de har direkte relevans for adgangen til sikkert drikkevand og forbedret sanitet. Effektiv beskyttelse af grundlæggende rettigheder som retten til værdighed (artikel 1) eller retten til liv (artikel 2) berøres direkte af manglende adgang til sikkert drikkevand og sanitet. Desuden bør EU's forpligtelse til et højt miljøbeskyttelsesniveau⁹ (artikel 37) også tages i betragtning i denne sammenhæng. Selv om charteret kun finder anvendelse på medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten i deres interne retsorden, skal alle bestemmelser i EU-retten i sig selv være forenelige med charteret. Derfor skal alle EU-institutioner og organer respektere de rettigheder, der er knæsat i charteret, og sikre, at alle foranstaltninger, der træffes på grundlag af traktaten, er forenelige med disse rettigheder.

Det er på denne baggrund, at Kommissionen har analyseret borgerinitiativet med henblik på udarbejdelse af sine konklusioner i henhold til artikel 10 i forordningen om borgerinitiativet.

EU's bidrag til bedre adgang til vand af bedre kvalitet

⁴ Bl.a. FN's generalforsamlings resolution nr. 64/292 af 3.8.2010 og FN's Menneskerettighedsråds resolutioner 7/22 af 28.3.2008 og 15/9 af 6.10.2010.

⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

⁶ Europarådets parlamentariske forsamplings resolution nr. 1693/2009.

⁷ Erklæring fremsat af den højtstående repræsentant, Catherine Ashton, på vegne af EU i forbindelse med fejringen af verdensdagen for vand den 22. marts 2010: <http://register.consilium.europa.eu/>: dok 7810/10

⁸ Første betragtning til EU's vandrammedirektiv 2000/60/EF.

⁹ Artikel 191, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde sikrer ligeledes, at EU's miljøpolitik tager sigter på et højt beskyttelsesniveau under hensyntagen til de forskelligartede forhold, der gør sig gældende i de forskellige områder i Unionen.

Tre elementer er afgørende for at sikre og forbedre adgangen til vand og sanitet: kvalitet, fysisk tilgængelighed og prisoverkommelighed.

EU har bidraget til at sikre adgangen til sikkert drikkevand og sanitet for befolkningen i medlemsstaterne via to hovedtyper af foranstaltninger. For det første har EU fastsat ambitiøse standarder for vandkvalitet, der garanterer et højt beskyttelsesniveau for både folkesundhed og miljøet. For det andet har EU ydet økonomisk støtte til udbygning og forbedring af vandinfrastrukturer i medlemsstaterne, hvorved EU har bidraget til at øge både kvaliteten og den fysiske adgang til forsyningspligtigheder i tilknytning til vand.

EU indførte minimumskrav til **vandkvaliteten** i 1970'erne og har gradvist udbygget sin vandlovgivning i de seneste fyrré år. Vandrammedirektivet¹⁰, drikkevandsdirektivet¹¹ og byspildevandsdirektivet¹² er hovedelementer i EU's lovgivning på dette område.

Denne lovgivning har en holistisk tilgang til vandforvaltning og sikrer, at vandet lever op til strenge krav og dermed er sikkert, sundt og rent. Gennemførelsen af disse EU-miljøregler har i væsentlig grad forbedret kvaliteten af drikkevandet i EU, navnlig i Øst- og Centraleuropa.

EU's samhørighedspolitik har i mange år intensivt støttet medlemsstaternes bestræbelser på at udbygge og opgradere infrastrukturer, der giver **adgang til drikkevand og spildevandstjenester**. Siden 2007 har over 2,6 mio. mennesker i ni forskellige medlemsstater f.eks. fået en bedre vandforsyning takket være EU's økonomiske støtte. Yderligere 5,7 mio. mennesker i 14 forskellige medlemsstater er blevet tilsluttet bedre spildevandsbehandling. I de seneste syv år (2007-2013) har EU ydet næsten 22 mia. EUR i økonomisk støtte til investeringer i drikkevandsforsyning og spildevandsrelaterede arbejder og infrastrukturer.

Prisoverkommelighed er også et nøgleelement, fordi det hænger sammen med en effektiv adgang til forsyningspligtigheder for alle. EU griber ikke ind i fastsættelsen af priserne på vand, som sker på nationalt plan. I EU's vandrelaterede miljølovgivning fastsættes der imidlertid nogle grundlæggende principper for vandprispolitikker i medlemsstaterne. I vandrammedirektivet kræves det, at medlemsstaterne sikrer, at den pris, der opkræves af vandforbrugerne, afspejler de reelle omkostninger i tilknytning til vandforbrug. Dette fremmer en bæredygtig anvendelse af begrænsede vandressourcer. EU's vandpolitik er baseret på princippet om, at forsyningspligtighedernes prisoverkommelighed er afgørende. De nationale myndigheder har bemyndigelse til at træffe konkrete støtteforanstaltninger til beskyttelse af ugunstigt stillede mennesker og til at håndtere spørgsmål i tilknytning til vandfattigdom (f.eks. via støtte til lavindkomsthusholdninger eller via indførelse af forpligtelser til offentlig tjeneste).

Levering af forsyningspligtigheder i det indre marked

I EU er det de offentlige myndigheder i medlemsstaterne, der træffer afgørelse om, hvordan man bedst håndterer forsyningspligtigheder. Leveringen af forsyningspligtigheder i tilknytning

¹⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger, EFT L 327 af 22.12.2001, s. 1-73.

¹¹ Rådets direktiv 98/83/EF af 3. november 1998 om kvaliteten af drikkevand, EFT L 330 af 30.8.1980, s. 2-54.

¹² Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand, EFT L 135 af 30.5.1991, s. 40-52.

til vand er generelt de lokale myndigheders ansvar, da de er tættest på borgerne og deres bekymringer.

De offentlige myndigheder kan helt frit udføre de relevante opgaver direkte med deres egne midler eller overdrage dem til juridisk særskilte, helt offentlige, interne enheder. De kan også beslutte at outsource forsyningspligtighederne helt eller delvist til private virksomheder eller offentlig-private virksomheder. Når de gør det, har de offentlige myndigheder fuld ret til at fastsætte klare forpligtelser for de private operatører for at sikre, at ydelser, der leveres inden for deres geografiske kompetenceområde, lever op til de fastsatte standarder.

EU sikrer, at centrale principper i traktaten – som f.eks. gennemsigtighed og ligebehandling – overholdes. Samtidig kræver traktatens bestemmelser, at det skal forblive neutralt i forhold til nationale beslutninger om ejerskabsordningen for vandselskaber¹³.

EU's regler for det indre marked respekterer fuldt ud de offentlige myndigheders kompetence til at sikre, at ydelserne lever op til de krævede kvalitetsstandarder, til at træffe beslutning om de gældende takster og til at pålægge eventuelle relevante forpligtelser til offentlig tjeneste (f.eks. for at beskytte ugunstigt stillede brugere). Disse regler sigter mod at øge gennemsigtigheden, sikre ikke forskelsbehandling og give borgerne mulighed for at få den bedste værdi for de penge, de betaler via gebyrer eller skatter og afgifter. F.eks. sikrer EU's regler for offentlige indkøb, at udvælgelsesprocessen, såfremt de offentlige myndigheder beslutter at benytte en ekstern virksomhed til at levere forsyningspligtigheder, er gennemsigtig og sikrer brugerne det bedste bud. Hvis de offentlige myndigheder derimod vælger at levere disse tjenester via offentligt-offentligt samarbejde, fastsætter EU-lovgivningen inden for offentlige indkøb også en sikker og fleksibel lovramme for samarbejde.

Med henvisning til den problemstilling, der blev rejst i borgerinitiativet, om, at vandforsyning og forvaltning af vandressourcerne ikke bør underlægges "det indre markeds regler", og at "forsyningspligt bør udelukkes fra liberalisering", bekræfter Kommissionen, at lovgivningen om offentlige indkøb ikke finder anvendelse, når lokale myndigheder beslutter at levere tjenesterne selv via et joint venture eller via et tilknyttet selskab¹⁴.

De særlige kendetegn ved forsyningspligtigheder inden for vand og sanitet og deres betydning i forbindelse med opfyldelse af befolkningens grundlæggende behov er konsekvent blevet anerkendt i EU-lovgivningen. Koncessioner inden for vandsektoren er ofte omfattet af specifikke og komplekse ordninger, der kræver særlig opmærksomhed i kraft af "*den betydning, som vand har som et offentligt gode af basal værdi for alle EU-borgere*"¹⁵. Drikkevandskoncessioner og visse koncessioner på spildevandsbehandling og -bortskaffelse er derfor udelukket fra anvendelsesområdet for de nye EU-regler om tildeling af

¹³ Artikel 345 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde fastsætter klart et "neutralitetsprincip" i tilknytning til reglerne for ejendomsretlige ordninger i medlemsstaterne. EU kan derfor ikke vedtage retsakter, der berører reglerne for de ejendomsretlige ordninger, herunder retsakter, der berører ejendomsretten til virksomheder, der leverer en forsyningspligtighed, som f.eks. vandforsyning.

¹⁴ På visse vilkår fastsat i artikel 23 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/17/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester, EUT L 134 af 30.4.2004.

¹⁵ Betragtning 40 til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tildeling af koncessionskontrakter (PE-CONS 73/13, endnu ikke offentliggjort i EUT).

koncessionskontrakter. Tjenesteydelser i forbindelse med vanddistribution og vandforsyning samt tjenesteydelser i forbindelse med spildevand er desuden udtrykkeligt udelukket fra anvendelsesområdet for den grænseoverskridende frie udveksling af tjenesteydelser, som er fastsat i direktivet om tjenesteydelser¹⁶.

EU's langvarige forpligtelse på globalt plan

Nedbringelse af fattigdom, inklusiv vækst og bæredygtig udvikling er meget afhængig af tilgængeligheden og kvaliteten af vandforsyningen. Over 2,6 mia. mennesker på verdensplan har ikke adgang til forbedret sanitet, og næsten en mia. drikker stadig ubehandlet drikkevand. Fremskridtene i retning af årtusindudviklingsmålet for sikkert drikkevand er på rette vej, men verden halter langt bagefter med hensyn til realisering af sanitetsmålet, idet over en mia. mennesker i henhold til de aktuelle tendenser ikke vil være omfattet.

EU har for længe siden forpligtet sig til at sikre adgang til sikkert drikkevand og sanitet og til at fremme en integreret forvaltning af vandressourcerne i partnerlande. Der har eksisteret en specifik politisk ramme siden 2002 med "*Meddelelse om Vandforvaltning i Udviklingslandene*"¹⁷. Dette førte til **EU's vandinitiativ**¹⁸, et politisk instrument til forbedring af samarbejdet og levering af en mere effektiv udviklingsbistand via partnerskaber og en multiinteressentstrategi.

EU's politiske mål er blevet omsat til mange konkrete foranstaltninger, der har modtaget betydelig økonomisk støtte, i det seneste tiår, herunder via etableringen af AVS-EU vandfaciliteten¹⁹ i 2004. Som et direkte resultat af støtten fra EU har over 70 mio. mennesker mellem 2004 og 2013 fået adgang til en forbedret vandforsyning og 24 mio. til sanitetsfaciliteter.

EU og dets medlemsstater yder i øjeblikket tæt på 1,5 mia. EUR årligt til programmer inden for vandforsyning, sanitet og hygiejne (WASH) i udviklingslandene. Det gør Unionen til den **største enkeltdonor inden for vandsektoren**.

EU har siden 2007 afsat omkring **2,5 mia. EUR til foranstaltninger i tilknytning til vand og sanitet i mere end 60 partnerlande**²⁰. En stor del af EU's indsats inden for vand og sanitet består i udvikling af infrastrukturer som f.eks. vand- og kloaknet, drikkevand og rensningsanlæg, vandforsyning i landdistrikter i spredte områder og sanitet i landdistrikter.

EU er ligeledes den største donor af humanitær bistand inden for WASH-sektoren, og afsætter nu omkring 200 mio. EUR årligt til sikring af rettidig og anstændig adgang til en tilstrækkelig og sikker vandforsyning for befolkninger, der er truet af aktuelle, nært forestående eller fremtidige humanitære kriser.

EU støtter partnerskabsprojekter (nord-syd og syd-syd) med henblik på udvikling af kapaciteten inden for vand- og sanitetssektoren ved at overføre ekspertise og viden fra vand-

¹⁶ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked.

¹⁷ KOM(2002) 132 endelig udg.

¹⁸ www.euwi.net.

¹⁹ AVS: Lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet.

²⁰ Ekskl. den bistand, som de enkelte medlemsstater har ydet.

og sanitetsværker, lokale myndigheder og andre aktører inden for vandsektoren. Mange af de ressourcer, der er forpligtet indtil videre, har hjulpet vandselskaber, der mangler kapital, til at udbygge vandforsyningen til de fattigste dele af befolkningen. Desuden har EU's regionale kombinationsfaciliteter siden 2007 finansieret omkring 30 vandforsynings- og sanitetsprojekter, og der er udbetalt over 2 mia. EUR i lån og investeringer.

3. INDSATS I RELATION TIL DET EUROPÆISKE BORGERINITIATIV

EU's tidligere og nuværende indsats som beskrevet ovenfor afspejler en klar anerkendelse af betydningen af vand som et offentligt gode, der er vigtigt for, at borgerne kan drage fuld fordel af alle aspekter af livet og af alle menneskerettighederne. EU har inden for rammerne af sine beføjelser og med fuld respekt for nærhedsprincippet konsekvent spillet en positiv rolle for at sikre, at adgangen til sikkert drikkevand og forbedret sanitet bliver en realitet for alle både i og uden for Europa.

Kommissionen har i lyset af det europæiske borgerinitiativ forsøgt at finde frem til eventuelle resterende huller og områder, hvor der er behov for en yderligere indsats – på EU-plan eller nationalt plan – for at tackle de bekymringer, der har foranlediget borgerne til at kræve en indsats.

Kommissionen vil sikre, at menneskerettighedsdimensionen af adgangen til sikkert drikkevand og sanitet, der skal være af høj kvalitet, til stede, fysisk tilgængeligt og prisoverkommeligt, fortsat danner grundlag for dens fremtidige indsats.

Bedre adgang til vand af bedre kvalitet

En fuldstændig gennemførelse af EU's vandlovgivning i medlemsstaterne er afgørende for at sikre adgang til sikkert drikkevand for alle EU-borgere. Til trods for de betydelige fremskridt, der er gjort i årenes løb, kan adgangen til vand af høj kvalitet og sanitet fortsat forbedres for borgere, som bor i områder, der betjenes af små vandforsyningssystemer.

I det nye **syvende miljøhandlingsprogram**²¹, som danner grundlag for EU's indsats på miljøområdet, understreges det, at det er nødvendigt at gennemføre EU-reglerne bedre, så alle EU-borgere kan nyde godt af høje standarder for sikkert drikkevand og badevand i 2020. Der er behov for en særlig indsats for at:

- sikre en højere drikkevandskvalitet ved små leverancer (dvs. betjening af under 5 000 mennesker), som leverer vand til omkring 65 mio. mennesker i EU
- vedligeholde og forny eksisterende infrastruktur, idet der navnlig lægges vægt på innovation for at øge effektiviteten
- etablere manglende spildevandsinfrastruktur (indsamlingsystemer og behandling), navnlig i medlemsstaterne i Østeuropa.

Alt dette kræver en tilstrækkelig finansiering, en passende prioritering og en god forvaltning, herunder national og lokal forvaltningskapacitet til planlægning, koordinering og

²¹ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1386/2013/EU af 20. november 2013 om et generelt EU-miljøhandlingsprogram frem til 2020 "Et godt liv i en ressourcebegrænset verden".

gennemførelse af investeringer. Medlemsstaternes beslutninger om deres udgiftsprioriteringer i forbindelse med fremtidig EU-finansiering²² vil være særlig betydningsfulde med hensyn til at tackle de påviste mangler. Kommissionen vil bestræbe sig på at sikre, at medlemsstaterne fuldt ud udnytter de store muligheder for at modtage økonomisk støtte fra EU inden for vandsektoren, der findes i den nye finansielle programmeringsperiode (2014-2020), navnlig via en investeringsprioritet, der specifikt vedrører vandforvaltning.

Kommissionen vil intensivere sin indsats for at fremme en **fuldstændig gennemførelse af EU's vandlovgivning** i medlemsstaterne og arbejde tæt sammen med medlemsstaterne og interessenterne for at gennemføre de forslag, der er fremsat i "En plan for at beskytte Europas vandressourcer"²³ fra 2012, hvori de vigtigste udfordringer for EU's vandpolitik allerede blev påvist.

Kommissionen vil også fortsat overvåge EU's vandlovgivning. Reglerne om prioriterede stoffer i vand²⁴ blev strammet i 2013, og grundvandsdirektivet²⁵ er ved at blive ajourført. Kommissionen har ligeledes sammen med medlemsstaterne og aktørerne arbejdet på at tilpasse drikkevandsdirektivets bestemmelser om overvågning og analyse. Kommissionen noterer sig navnlig den rejste problemstilling vedrørende små drikkevandsforsyninger, og den vil lancere en **offentlig høring på EU-plan** for at vurdere behovet for forbedringer, og hvordan de kan realiseres. Kommissionen vil også forberede en **revision af vandrammedirektivet** og foreslå eventuelle nødvendige ændringer til det²⁶.

Med hensyn til den centrale dimension **prisovertkommelighed**, er en indsats på nationalt plan fortsat afgørende. En sådan indsats er en fast bestanddel af medlemsstaternes politikker for at nedbringe fattigdom og social udstødelse, som også støttes og suppleres på EU-plan²⁷. Foranstaltninger til beskyttelse af ugunstigt stillede mennesker er blevet endnu vigtigere på grund af spørgsmål i tilknytning til vandfattigdom under den økonomiske krise og nogle menneskers manglende evne til at betale deres vandregning. Kommissionen opfordrer derfor medlemsstaterne til inden for rammerne af deres beføjelser at sikre adgang til en minimumsvandforsyning for alle borgere i overensstemmelse med henstillingerne fra Verdenssundhedsorganisationen²⁸ og at gennemføre vandrammedirektivet korrekt.

Sikring af neutralitet i forbindelse med forsyningspligtydelser

²² I forbindelse med de europæiske struktur- og investeringsfonde fastsættes udgiftsprioriteringerne for hvert enkelt EU-land i øjeblikket i partnerskabsaftalerne og de operationelle programmer, der udarbejdes af medlemsstaterne og godkendes af Kommissionen.

²³ COM(2012) 673 final.

²⁴ Stoffer, der udgør en væsentlig risiko for eller via vandmiljøet. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/39/EU af 12. august 2013 om ændring af direktiv 2000/60/EF og 2008/105/EF for så vidt angår prioriterede stoffer inden for vandpolitikken.

²⁵ Rådets direktiv 80/68/EØF af 17. december 1979 om beskyttelse af grundvandet mod forurening forårsaget af visse farlige stoffer, EFT L 20 af 26.1.1980, s. 43-48.

²⁶ I overensstemmelse med kravene i direktivets artikel 19, stk. 2.

²⁷ Jf. navnlig pakken om social investering offentliggjort af Kommissionen i februar 2013 (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1044&langId=da>).

²⁸ Ifølge WHO er der behov for 50-100 l vand pr. person om dagen for at sikre, at de mest grundlæggende behov opfyldes, og der kun opstår få sundhedsproblemer. Adgang til 20-25 l pr. person om dagen er et minimum, men denne mængde giver anledning til sundhedsproblemer, fordi den er utilstrækkelig til at imødegå de grundlæggende hygiejne- og forbrugskrav.

Jf.: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet35en.pdf>.

Kommissionen vil fortsat sikre fuld respekt for traktatens bestemmelser om, at EU skal forblive neutralt i forhold til nationale bestemmelser om ejendomsretlige ordninger for vandselskaber²⁹, samtidig med at det sikrer, at nøgleprincipper i traktaten – som f.eks. gennemsigtighed og ligebehandling – overholdes. Med henvisning til den problemstilling, der blev rejst i borgerinitiativet, om, at vandforsyning og forvaltning af vandressourcerne ikke bør underlægges "det indre markeds regler", og at "forsyningspligt bør udelukkes fra liberalisering", bekræfter Kommissionen, at den nye lovgivning om offentlige indkøb ikke vil finde anvendelse, når lokale myndigheder beslutter at levere tjenesterne selv via et joint venture eller via et tilknyttet selskab³⁰.

I forbindelse med de internationale handelsforhandlinger vil Kommissionen også fortsat aktivt entrere med handelspartnere for at sikre, at nationale, regionale og lokale valg af, hvordan forsyningspligtighederne skal fungere, respekteres og beskyttes ordentligt.

Som nævnt ovenfor er de særlige kendetegn ved forsyningspligtigheder inden for vand og sanitet og deres betydning i forbindelse med opfyldelse af befolkningens grundlæggende behov, konsekvent blevet anerkendt i EU-lovgivningen om det indre marked. De nye EU-regler om tildeling af koncessionskontrakter, som Europa-Parlamentet og Rådet vedtog den 26. februar 2014, er det seneste eksempel herpå. I forlængelse af den bekymring i offentligheden, der var kommet til udtryk under lovgivningsprocessen, foreslog Kommissionen, at drikkevandskoncessioner og visse koncessioner på spildevandsbehandling udtrykkeligt udelukkes fra sådanne reglers anvendelsesområde. Dette imødekom også den bekymring, som "Ret til vand"-initiativet havde rejst.

Større gennemsigtighed

Gennemsigtighed kan spille en central rolle i forbedringen af borgernes adgang til forsyningspligtigheder i tilknytning til vand og sanitet, idet den påvirker denne adgangs tre vigtigste dimensioner (dvs. tilgængelighed, prisoverkommelighed og kvalitet). Behovet for gennemsigtighed har givet anledning til bestemmelser i vandrammedirektivet. I artikel 14 kræves det, at de europæiske borgere informeres og høres under den proces, der fører til vedtagelse af vandområdeplaner, og at myndighederne redegør for, hvordan der er blevet taget hensyn til deres mening. Desuden sikrer EU-lovgivningen retten til adgang til miljøoplysninger, der opbevares af eller for offentlige myndigheder, og der fastsættes grundlæggende vilkår, betingelser og praktiske ordninger for udøvelse heraf, hvorfor den bidrager til mere gennemsigtige politikker³¹.

²⁹ Artikel 345 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde fastsætter klart et "neutralitetsprincip" i tilknytning til reglerne for ejendomsretlige ordninger i medlemsstaterne. EU kan derfor ikke vedtage retsakter, der berører reglerne for de ejendomsretlige ordninger, herunder retsakter, der berører ejendomsretten til virksomheder, der leverer en forsyningspligtighed, som f.eks. vandforsyning. Der findes heller ikke noget retsgrundlag i traktaterne, der tillader vedtagelse af en EU-retsakt, som pålægger virksomhederne forpligtelser med hensyn til geninvestering af deres overskud, eller med hensyn til deres aktionærstruktur.

³⁰ Uanset visse betingelser opstillet i artikel 28, 29 og 30 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/XX/EU om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester (vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet den 26. februar 2014, endnu ikke offentliggjort).

³¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/4/EF af 28. januar 2003 om offentlig adgang til miljøoplysninger og om ophævelse af Rådets direktiv 90/313/EØF.

Kommissionen er enig i, at der bør gøres en større indsats for at forbedre mængden og kvaliteten af information til borgerne i tilknytning til vandkvalitet og forsyningspligtigheder. Bedre information kan **give borgerne større indflydelse** ved at gøre det muligt for dem at følge og deltage mere aktivt i vandforvaltningsbeslutninger, der – for størstedelens vedkommende – træffes på nationalt, regionalt eller lokalt plan.

Kommissionen vil fortsat udvikle **nye initiativer for at forbedre gennemsigtigheden for borgerne**. Under byspildevandsdirektivet arbejder Kommissionen tæt sammen med medlemsstaterne, navnlig med en række pilotlande om udvikling af nye informationssystemer, som gør central information om overholdelse lettilgængelig for borgerne online (*strukturerede gennemførelses- og informationsrammer*).

Kommissionen vil udvikle en tilsvarende strategi for at øge gennemsigtigheden for forbrugerne i tilknytning til kvaliteten af drikkevand. Kommissionen kan i stil med den rolle, den har spillet i forbindelse med byspildevand, hjælpe medlemsstaterne med at påvise de typer information, der er behov for, og dermed skabe sammenlignelig information i EU. Det eksisterende vandinformationssystem for Europa³² vil kunne fungere som en enkelt kvikskranke for sådanne oplysninger.

Kommissionen er desuden parat til at undersøge idéen om **benchmarking af vandkvalitet** som en metode til at give borgerne større indflydelse. Kommissionen er også parat til at fremme en mere struktureret dialog mellem interessenter – og dermed bringe de offentlige og de private tjenesteydere sammen – og til at samarbejde med eksisterende initiativer³³ for at fastsætte en bredere række af **indikatorer og benchmarks for forsyningspligtigheder**. De vil være et første skridt i retning af en væsentlig forbedring af gennemsigtigheden og ansvarligheden hos leverandører af forsyningspligtigheder ved at give borgerne adgang til sammenlignelige data om vandselskabernes centrale økonomiske og tekniske indikatorer samt kvalitetspræstationsindikatorer.

En mere integreret strategi for udviklingsbistand

Kommissionen vil sikre, at **menneskerettighedsdimensionen af adgang til sikkert drikkevand og sanitet** forbliver et centralt element i dens udviklingspolitik. EU agter at fortsætte sine bestræbelser på at opnå universel adgang til vand og sanitet som et centralt element i dens udviklingspolitik. Selv om der er gjort fremskridt, dør over 4 000 børn under fem år på verdensplan hver dag af sygdomme forårsaget af manglende adgang til sikkert drikkevand.

I programmeringsperioden 2014-2020 vil EU's finansielle bistand fokusere på en række sektorer i hvert enkelt partnerland, idet en prioritering af de områder, hvor der er størst behov, skal sikre, at bistanden bruges effektivt og leverer de bedst mulige resultater³⁴. Sektoren for **støtte til vandforsyning, sanitet og hygiejne (WASH)** vil blive bedre målrettet de partnerlande, der har valgt vand og sanitet som en prioriteret sektor, da de udarbejdede deres nationale vejledende programmer. Kommissionen vil koordinere med partnerlandene,

³² <http://water.europa.eu/>.

³³ F.eks.: <http://www.waterbenchmark.org>.

³⁴ Som fastsat i meddelelsen "En dagsorden for forandring" – KOM(2011) 637.

medlemsstaterne og andre udviklingspartnere for at sikre, at WASH-sektorerne dækkes på passende vis i alle partnerlandene.

Samtidig vil EU's indsats bevæge sig i retning af en mere integreret strategi, og skabelse af **synergier mellem vand, energi og fødevarerikkerhed** vil blive et styrende princip for den fremtidige indsats, navnlig på regionalt plan. Da fødevarerikkerhed er en prioriteret sektor for over 50 lande, vil WASH-interventioner blive integreret i fødevarerikkerhedsprogrammerne for at påvirke underernæringsproblemerne i udviklingslandene. Under den nye finansielle ramme (2014-2020) vil over 3 mia. EUR være øremærket til gennemførelse af ernæringsfølsomme interventioner, hvoraf WASH er en af de mest relevante.

Vandspørgsmål vil også blive taget op under tematiske instrumenter, da de hænger sammen med landbrug, energi og sikkerhed. Det tematiske program globale almene goder og udfordringer vil søge at styrke sammenhængen i indsatsen udadtil og deres forbindelse med andre af EU's politiske initiativer som f.eks. EU's klima- og energipolitikker, biodiversitet, miljø, forvaltning af vandressourcer og vanddiplomati.

Kommissionen vil fortsætte sin store **humanitære indsats inden for WASH-sektoren** i nødsituationer og forebyggelsen af disse. Dette sker i erkendelse af den øgede risiko for konflikt, som pres på vandressourcerne giver anledning til, og af de voksende vandrelaterede humanitære behov i bymiljøer. Kommissionen vil fortsætte sit igangværende arbejde for at forbedre rettidigheden, effektiviteten og omkostningseffektiviteten af humanitær bistand yderligere via bedre koordineringsmekanismer mellem humanitære partnere.

Fremme af offentlig-offentlige partnerskaber

Potentialet i forbindelse med **nonprofitpartnerskaber inden for vandsektoren** anerkendes i stigende grad. I de seneste 10 år har AVS-EU vandfaciliteten spillet en pionerrolle i denne henseende via kapacitetsopbyggende foranstaltninger for de offentlige myndigheder i AVS-landene. I 2013 blev der bestilt en evaluering af vandfaciliteten og dens virkning, som gennemføres i øjeblikket. Der vil blive taget behørigt hensyn til resultaterne af denne evaluering, og de vil blive integreret i den fremtidige programmeringsstrategi og de fremtidige beslutninger.

Der vil også blive ydet støtte til offentlig-offentlige partnerskaber i forbindelse med programmer, der støtter WASH-sektoren i de partnerlande, der har valgt vand som en central sektor. På grundlag af de erfaringer, der er indhøstet i forbindelse med tidligere og nuværende projekter vil Kommissionen forsøge at finde frem til nye partnerskabsmuligheder (nord-syd og syd-syd) med henblik på udvikling af kapaciteten inden for vand- og sanitetssektoren ved at overføre ekspertise og viden fra vand- og sanitetsværker, lokale myndigheder og andre aktører inden for vandsektoren.

Opfølgning på Rio+20

EU vil fortsætte sine bestræbelser på at opnå universel adgang til sikkert drikkevand og sanitet også i forbindelse med opfølgningen af FN's Rio+20 konference om bæredygtig udvikling, hvor vand blev anerkendt som værende centralt for en bæredygtig udvikling.

I den ministerielle erklæring "The Future We Want"³⁵ bekræftede verdens ledere deres engagement i menneskeretten til sikkert drikkevand og sanitet, i den gradvise realisering af adgang til sikkert og prisoverkommeligt drikkevand og sanitet for alle (dvs. efter Johannesburg og årtusindudviklingsmålene) og i en væsentlig forbedring af gennemførelsen af integreret forvaltning af vandressourcer.

I meddelelsen for nylig "*Et værdigt liv for alle: Fattigdomsudryddelse og en bæredygtig udvikling i verden*"³⁶ fremhæver Kommissionen vand som en af de sektorer, der skal tages op på en integreret måde for at opnå en grundlæggende menneskelig udvikling samt inklusiv og bæredygtig vækst i **udviklingsdagsordenen for perioden efter 2015**, som skal udarbejdes på FN-plan. I Rådets konklusioner fra 25. juni 2013³⁷ fastslås det, at rammen for perioden efter 2015 bør integrere den bæredygtige udviklings økonomiske, sociale og miljømæssige dimension på en afbalanceret måde for at fremme grundlæggende levestandarder (herunder vand og sanitet), der er drivkræfterne bag den "grønne økonomi" og den bæredygtige anvendelse, forvaltning og beskyttelse af naturressourcer.

Rapporten³⁸ fra FN's højtstående panel om udviklingsdagsordenen for perioden efter 2015 har foreslået et mål for vand og sanitet, der således dukker op som et nyt prioriteret område i rammen for perioden efter 2015.

Kommissionen er ved at udarbejde en opfølgingsmeddelelse om udviklingsrammen for perioden efter 2015³⁹, der prioriterer mål og målsætninger, og i hvilken vand- og sanitetsspørgsmål vil blive taget op. På internationalt plan arbejder den åbne arbejdsgruppe (OWG) om bæredygtige udviklingsmål⁴⁰ ligeledes på mål og målsætninger. Den vil fremsætte sit forslag for FN's generalforsamling i september 2014, og dette resultat vil derefter blive integreret i den mellemstatslige forhandling, der fører til et afsluttende topmøde, som skal afholdes i september 2015, og hvor EU og dets medlemsstater fortsat vil spille en nøglerolle.

4. KONKLUSIONER

Kommissionen glæder sig over mobiliseringen af de europæiske borgere til støtte for adgang til sikkert drikkevand og sanitet i Europa og på globalt plan. Kommissionen understreger betydningen af menneskerettighedsdimensionen af adgang til sikkert drikkevand og sanitet og vil fortsat sikre, at disse principper forbliver et centralt element i dens politikker.

På EU-plan vil Kommissionen bygge videre på sit tidligere arbejde og fortsat øge og forbedre adgangen til sikkert drikkevand og sanitet for hele befolkningen via miljøpolitikker og infrastrukturfinansiering.

³⁵ <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June.pdf>.

³⁶ COM(2013) 92 final.

³⁷ http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_13692_en.htm.

³⁸ http://www.un.org/sg/management/pdf/HLP_P2015_Report.pdf.

³⁹ Kommissionens arbejdsprogram 2014, COM(2013) 739 final.

⁴⁰ En åben arbejdsgruppe på 30 medlemmer blev i FN's generalforsamlings slutdokument fra Rio+20-konferencen bemyndiget til udarbejde et forslag til bæredygtige udviklingsmål, der skal behandles af forsamlingen på dens 68. møde.

Kommissionen vil også fortsat sikre EU-neutralitet i forhold til nationale, regionale og lokale valg i forbindelse med levering af forsyningspligtigheder, samtidig med at den sikrer, at nøgleprincipper i traktaten, som f.eks. gennemsigtighed og ligebehandling, overholdes. Kommissionen vil også fortsat være opmærksom på offentlighedens bekymringer vedrørende forsyningspligtighedernes særlige kendetegn, som den har været i forbindelse med lovgivningsprocessen om EU's koncessionsbestemmelser.

Det vil være et centralt element i EU's fremtidige indsats på dette område at øge gennemsigtigheden for EU's borgere. Målet vil være at give befolkningen større indflydelse ved at håndtere de informationskløfter, der forhindrer dem i at engagere sig mere aktivt i vandforvaltningsbeslutninger på lokalt, regionalt og nationalt plan.

På globalt plan er Unionen fortsat engageret i den internationale proces med udarbejdelse af udviklingsdagsordenen for perioden efter 2015 og bæredygtige udviklingsmål, der finder generel anvendelse, og den vil fortsat aktivt fremme adgangen til sikkert drikkevand og sanitet og integreret forvaltning af vandressourcer via sin udviklingspolitik, navnlig via en finansiell forpligtelse på over 3 mia. EUR til gennemførelse af ernæringsfølsomme interventioner, herunder for vand og sanitet (2014-2020).

Som svar på borgernes opfordring til handling har Kommissionen forpligtet sig til at tage konkrete skridt og arbejde på en række nye foranstaltninger på områder, som har direkte relevans for initiativet og dets mål. Kommissionen vil især:

- styrke gennemførelsen af sin vandkvalitetslovgivning på grundlag af forpligtelserne i syvende miljøhandlingsprogram og vandplanen
- lancere en offentlig høring på EU-plan om drikkevandsdirektivet, navnlig med henblik på at forbedre adgangen til vand af høj kvalitet i EU
- forbedre gennemsigtigheden for byspildevand og dataforvaltningen i forbindelse med drikkevand og undersøge idéen om benchmarking af vandkvalitet
- sikre en mere struktureret dialog mellem interessenter om gennemsigtighed inden for vandsektoren
- samarbejde med eksisterende initiativer for at udforme en bredere række benchmarks for forsyningspligtigheder
- fremme innovative strategier for udviklingsbistand (f.eks. støtte til partnerskaber mellem vandoperatører og offentlig-offentlige partnerskaber); fremme udveksling af bedste praksis mellem medlemsstaterne (f.eks. om solidaritetsinstrumenter) og finde frem til nye samarbejds muligheder
- slå til lyd for universel adgang til sikkert drikkevand og sanitet som et prioriteret område for fremtidige bæredygtige udviklingsmål.

Endelig opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til inden for rammerne af deres beføjelser at tage hensyn til de bekymringer, som borgerne har givet udtryk for via dette initiativ og tilskynder dem til at intensivere deres egen indsats for at sikre forsyning med sikkert, rent og prisoverkommeligt drikkevand og sanitet til alle.

I overensstemmelse med artikel 10, stk. 2, i forordningen om borgerinitiativer vil denne meddelelse blive sendt til initiativtagerne samt til Europa-Parlamentet og Rådet, og den offentliggøres.

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 19.3.2014
COM(2014) 177 final

ANNEX 1

BILAG

til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

om det europæiske borgerinitiativ "Rent vand og sanitet er en menneskeret! Vand er et offentligt gode, ikke en råvare!"

BILAG

PROCEDUREMÆSSIGE ASPEKTER AF BORGERINITIATIVET RET TIL VAND

Dette initiativ blev i overensstemmelse med artikel 4, stk. 2, i forordning (EU) nr. 211/2011 registreret den 10.5.2012 og offentliggjort i Kommissionens onlineregister: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000003>

Medlemmerne af den borgerkomité, der er registreret i Kommissionen, er statsborgere i følgende medlemsstater: Frankrig, Belgien, Tyskland, Sverige, Bulgarien, Italien og Det Forenede Kongerige.

Initiativet blev registreret på engelsk. Initiativtagerne fremsendte oversættelser af titlen, emnet og målet med initiativet på alle EU's officielle sprog.

I overensstemmelse med forordningen om borgerinitiativet indeholdt de formularer, som borgerne benyttede til at tilkendegive deres støtte til initiativet, initiativets titel, emne og mål. Linket til Kommissionens onlineregister (se ovenfor) fandtes også på formularerne, så borgere, der måtte ønske det, kunne finde mere detaljeret information om initiativet fremsendt af initiativtagerne i et bilag som en del af deres registreringsansøgning. Dette bilag forelå kun på engelsk (initiativtagerne fremsendte ikke oversættelser af dette bilag). Bilaget blev ikke nødvendigvis set af alle de borgere, som støttede initiativet.

Den formelle 12-måneders periode for initiativet sluttede den 10. maj 2013. Kommissionen accepterede dog støtteerklæringer til initiativet frem til den 1. november 2013 på grund af de problemer, som de fleste initiativtagere havde med at sætte deres onlineindsamlingsystemer op i det europæiske borgerinitiativs startfase¹. Da medlemsstaternes relevante kompetente myndigheder havde kontrolleret de indsamlede støtteerklæringer, fremsendte initiativtagerne deres initiativ til Kommissionen den 20. december 2013 sammen med attester udstedt af 25 medlemsstaters myndigheder og information om deres kilder til finansiering og støtte i henhold til forordningens artikel 9.

Antallet af gyldige støtteerklæringer anført i attesterne og information fremsendt af medlemsstaternes kompetente myndigheder fremgår af nedenstående tabel. Disse tal tager hensyn til den supplerende indsamlingsperiode frem til den 1. november 2013.

Medlemsstat	Antal underskrivere	Tærskel, der skal opnås i mindst syv medlemsstater
Østrig	57 643	14 250
Belgien	40 549	16 500
Bulgarien	1 406	13 500
Cypern	2 924	4 500

¹ Se pressemeddelelsen af 18. juli 2012: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/sefcovic/headlines/press-releases/2012/07/2012_07_18_eci_en.htm.

Tjekkiet	7 575	16 500
Estland	516	4 500
Frankrig	14 589	9 750
Tyskland	1 236 455	74 250
Grækenland	33 220	16 500
Ungarn	18 245	16 500
Irland	2 513	9 000
Italien	65 223	54 750
Letland	393	6 750
Litauen	13 252	9 000
Letland	5 566	4 500
Malta	1 635	4 500
Nederlandene	21 469	19 500
Polen	3 962	38 250
Portugal	13 964	16 500
Rumænien	3 176	24 750
Slovakiet	20 988	9 750
Slovenien	17 546	6 000
Spanien	58 051	40 500
Sverige	11 579	15 000
Storbritannien	7 104	54 750
I alt	1 659 543	Tærskel nået i 13 medlemsstater

I ugerne efter fremsendelsen af initiativet sendte initiativtagerne attester fra yderligere to medlemsstaters myndigheder til Kommissionen:

- Frankrig: 17 247 gyldige støtteerklæringer

- Danmark: 3 495 gyldige støtteerklæringer

I medfør af forordningens artikel 10:

- offentliggjorde Kommissionen den 20. december de relevante oplysninger i registeret:

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000003>;

- modtog Kommissionen initiativtagerne den 17. februar 2014 (formiddag).

Om eftermiddagen den samme dag fik initiativtagerne i henhold til forordningens artikel 11 mulighed for at fremlægge deres initiativ ved en offentlig høring tilrettelagt i Europa-Parlamentet. Ved mødet i Kommissionen og under den offentlige høring var Kommissionen repræsenteret ved næstformand Maroš Šefčovič samt tjenestemænd fra de forskellige berørte tjenestegrene.